

Kadrina Keskkool

**UKRAINA SÕJAPÕGENIKE ABIVAJADUSTE
MUUTUMINE 24.02.2022 - 31.08.2022**

Uurimistöö

Sille Nagel

11. klass

Juhendaja Rutt Kuusemäe

Kadrina 2023

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Ukraina ja Venemaa vahelised sõjalised konfliktid	4
1.1. Krimmi annekteerimine	4
1.2. Sõda Donbassis	4
1.3. Venemaa sissetung Ukrainasse 24.02.2022	5
2. Probleemid seoses Ukraina sõjapõgenike saabumisega Eestisse	6
2.1. Ukraina sõjapõgenike lahkumine kodust ja saabumine Eestisse	6
2.2. Sõjapõgenike saabumine Lääne-Virumaale.....	6
2.3. Põgenikele esmatarbekaupade kogumine Kadrina näitel	7
3. Sõjapõgenike elu ja probleemid Lääne-Virumaal läbi abistajate silmade	8
3.1. Küsitluse üldandmed.....	8
3.2. Sõjapõgenike abivajadused	8
3.3. Sõjapõgenike abistamisel tekkinud probleemid.....	9
3.3.1. Ukraina sõjapõgenike kohanemisküsimused	12
3.4. Muutused abistamises	14
3.5. Tagasiside küsimustikule	15
Kokkuvõte	16
Kasutatud allikad	17
Lisad	19
LISA 1. Intervjuu Ida Päästkeskuse Ennetusbüroo juhataja Jaak Kirsipuuga	19
LISA 2. E-kiri Lääne-Virumaa kohalikele omavalitsustele.....	20
LISA 3. Esimene üleskutse Kadrina Vabatahtliku Pääste Facebooki lehel.....	21
LISA 4. Teine üleskutse Kadrina Vabatahtliku Pääste Facebooki lehel	22
LISA 5. Fotod	23
LISA 6. Küsimustik	25

Sissejuhatus

Uurimistöö teemaks on „Ukraina sõjapõgenike abivajaduste muutumine 24.02.22 - 31.08.22“. Valisin oma uurimistöö teemaks sõjapõgenike abistamise uurimise, kuna kogu minu pere on lähedalt seotud ukrainlaste abistamisega sõja esimestest päevadest alates. Täheldasin muutust abivajadustes nii Eestis kui ka Ukrainas ning mulle pakkusid huvi uued probleemid, mis tekkisid. Uurimuses keskendusin ajavahemikule 24.02.22 - 31.08.22, kuna olin sellel ajal kõige aktiivsemalt abistamisprotsessidega seotud.

Töö eesmärgiks oli uurida, kas teised sõjapõgenike abistajad on kokku puutunud sarnaste probleemide ja muredega nagu meie Kadrinas, või on probleemid igal pool täiesti erinevad.

Lähtuvalt eesmärgist püstitasin 3 hüpoteesi:

- 1) abi andmise koormus oli kõige suurem sõja alguses;
- 2) asju, mida abivajajatele jagada, oli lihtne leida;
- 3) enamik abistajaid abistab läbi organisatsiooni.

Uurimistöö läbiviimiseks kasutasin küsimustikku (Lisa 6), intervjuud (Lisa 1) ja e-kirja (Lisa 2). Teoreetilise osa kirjutamiseks töötasin läbi ja kasutasin erinevaid usaldusväärseid internetiallikaid. Teoreetilises osas annan ülevaate ka varasematest sõjalistest konfliktidest Venemaa ja Ukraina vahel. Teises peatükis tutvustan sõjapõgenike Eestisse saabumise protsessi. Töö uurimuslikus osas analüüsin küsimustiku vastuseid.

Soovin tänada oma juhendajat Rutt Kuusemäed, kelle abiga töö valmis. Samuti soovin tänada kõiki teisi, kes aitasid kaasa töö valmimisele.

1. Ukraina ja Venemaa vahelised sõjalised konfliktid

1.1. Krimmi annekteerimine

20.02.2014 alustas Venemaa Krimmi annekteerimist, hiljem nimetati see päev ajutise okupatsiooni alguse kuupäevaks (Verkhovna Rada of Ukraine, 2015). 25. veebruaril blokeerisid venemeelsed kodanikud Krimmi parlamendi tööd (Censor, 2015). Kaks päeva hiljem toimus ilma märgistuseta Vene Föderatsiooni vägede sisenemine Krimmi poolsaarele, vallutades hiljem selle parlamendi. Vene lippu heisates eraldati poolsaar ülejäänud Ukrainast. Järgnevatel päevadel võeti oma käsutusse lennujaamu ja sidekeskusi ning toimusid ulatuslikud küberrünnakud. (Geers, 2015, lk 11) 1. märtsil kiitis Venemaa Föderatsiooninõukogu heaks relvajõudude kasutamise Krimmis, mis tagas varustuse, tehnika ja vägede sissevoolu poolsaarele. 17. märtsil kuulutas Krimm oma iseseisvumise Ukrainast ja taotles ühinemist Venemaaga (BBC, 2014). ÜRO peaassamblee võttis vastu otsuse, mis kuulutas selle ebaseaduslikuks. 18. märtsil annekteeriti Krimm Vene vägede poolt ametlikult ja Venemaa võttis üle sealsed Ukraina sõjaväebaasid ja laevad. 24. märtsil andis valitsus Ukraina vägedele käsu taanduda ja 30. märtsiks olid kõik Ukraina sõjaväeosad poolsaarelt lahkunud. 15. aprillil 2014 kuulutas Ukraina ülemraada Krimmi ametlikult ajutiselt okupeeritud territooriumiks (Biharprabha News, 2014). Peale annekteerimist suurendas Venemaa sõjaliste vägede kohalolekut piirkonnas ja tegi arvukaid tuumaahvardusi. 2014. aasta novembris kinnitas NATO võimaluse, et Venemaa on paigutatud sinna tuumarelvi.

1.2. Sõda Donbassis

2014. aasta veebruaris toimus Ukrainas arvukalt meeleavaldusi venemeelsete ja valitsusvastaste rühmituste poolt. Aprillis eskaleerusid meeleavaldused Donbassi piirkonnas sõjaks Ukraina sõjaväe ning nüüdse Donetsk ja Luhanski Vabariikide isehakanud separatistide vahel, keda toetas tugevalt Venemaa. Kuulutati välja Donetsk ja Luhanski Rahvavabariigid. Kuu lõpus teatas Ukraina maailmale, et on kaotanud kontrolli nende oblastite üle. 26. - 27. 05.2014 toimus Donetsk rahvusvahelises lennujaamas esimene lahing, kus osales suur hulk vene "vabatahtlikke". (Walker, 2014) 2014. aasta augustikuus ületasid ilma märgistuseta sõidukid, mis kuulusid Vene vägedele, Donetsk Vabariigi piiri. Sellega algas väljakuulutamata sõda Ukraina sõjaväe ning Vene vägede ja Ukraina separatistide vahel, kuigi Venemaa varjas oma osalust. Sõda kujunes "kaevikusõjaks", mille käigus tehti ka korduvalt relvarahu katseid, mis kõik ebaõnnestusid. 2014. aasta septembris allkirjastati

Minski protokoll, mis ei jäänud püsima. Järgmisel aastal allkirjastati Minsk II kokkulepe, kuid arvukad vaidlused takistasid selle rakendumist (BBC, 2015). 2019. aastaks liigitas Ukraina 7% oma alast ajutiselt okupeeritaks (UN Press, 2019).

1.3. Venemaa sissetung Ukrainasse 24.02.2022

24.02.2022 varahommikul teatas Venemaa president Vladimir Putin, et alustab sõjalist operatsiooni Ukrainas, mille väidetav eesmärk oli Ukraina "demilitariseerimine ja denatsifitseerimine". Sellele eelnes juba 2021. aasta lõpus ja 2022. aasta alguses Vene vägede ulatuslik ümberpaigutamine Ukraina piiri äärde. NATO süüdistas Venemaad ulatusliku sissetungi kavandamises, mida Vladimir Putin korduvalt eitas, süüdistades omakorda NATO-t laienemises ja sellega ohu kujunemises Venemaale. 21. veebruaril 2022 tunnustas Venemaa ametlikult kahte isehakanud separatlikku riiki, Donetsk ja Luhanski Vabariiki, ja saatis sinna vägesid. 23. veebruari öösel vastu 24. veebruari edastati Venemaa presidendi videopöördumine, milles ta õigustas edasist sissetungi. Kuulutati välja sõjaline eriooperatsioon, millele järgnes Venemaa täiemahuline sissetung Ukraina ida-, lõuna- ja põhjaossa. Rünnakud toimusid peamiselt Valgevene poolt Kiievi, kirde poolt Harkivi, lõunarindel Krimmi ning kagu poolt Luhanski ja Donetsk suunal. Ukraina president Volodõmõr Zelenskõi kuulutas riigis välja sõjaseisukorra ning kehtestas ukraina meestele vanuses 18 kuni 60 üldmobilisatsiooni (Ljunggren & Reese, 2022).

2. Probleemid seoses Ukraina sõjapõgenike saabumisega Eestisse

2.1. Ukraina sõjapõgenike lahkumine kodust ja saabumine Eestisse

Ukrainlased said kodumaalt lahkuda enamasti maismaad pidi. Riigist lahkumisel soovitati tungivalt vältida relvakonfliktidega piirkondi ja riike, nagu näiteks Venemaa või Valgevene. Kõige mõistlikum oli liikuda sõjapiirkonnast eemale lääne poole ja seejärel lahkuda naaberriikidesse, kus toimus ka lennuliiklus. Arvestada tuli ka, et piiriületus jalgsi või autoga võttis kaua aega. (Kriis.ee, 2022) Kui sõjapõgenik tuli üle piiri jalgsi, siis oli piiril palju busse, mis sõitsid erinevatesse riikidesse. Samuti oli piiril väga palju vabatahtlikke, kes pakkusid transporti või sööki, esmatarbekaupu ja tuge. Vastuvõtukeskustel olid otsekontaktid riigipiiridel olevate piirivalvuritega. Seega, kui piirile tuli buss põgenikega, kes ütlesid, et nemad soovivad kindlasti minna näiteks Rakverre, siis seda neile ka võimaldati. Vastavalt sellele tõsteti ka vastuvõtukeskuste võimekust. (Lisa 1)

2.2. Sõjapõgenike saabumine Lääne-Virumaale

Kui sõjapõgenik saabus Lääne-Virumaale üksikisikuliselt, pidi ta esmalt minema Rakvere linna avatud sõjapõgenike vastuvõtukeskusesse, mis oli alguses Rakvere Spordikeskuses. Hiljem kolis keskus aadressile Rohuaia 12, kuna spordikeskuses pidid jätkuma treeningud. Esimesena tehti igale sõjapõgenikule Covid-19 kiirtest ja negatiivse tulemuse puhul sai põgenik edasi liikuda. Järgnevalt kontrolliti üle sõjapõgeniku kaasasolevad dokumendid ja kinnitati tema isik. Edasine oluline tegevus oli isiku registreerimine Eestisse ja talle ajutise majutuskoha leidmine. Majutuskohadesse jagati põgenikke üle Eesti. Põgenike majutamisel püüti hoida peresid ja tuttavaid koos nii palju kui võimalik. Lääne-Virumaa vastuvõtukeskuses said sõjapõgenikud oma dokumendid korda umbes paari tunniga. Rakvere vastuvõtukeskus tegi ka üleskutseid sotsiaalmeediasse, et inimesed saaksid sinna annetada erinevaid esmatarbekaupu. Annetatud esmatarbekaupad, nagu näiteks söögi- ja hügieenitarbed, voodipesud, laste mänguasjad ja muu eluks vajaliku, said põgenikud oma ajutisse majutuskoha kaasa võtta ja jätta need endale ka tuleviku tarbeks. (Lisa 1)

31.08.2022 seisuga oli Lääne-Virumaal ligikaudu 1265 sõjapõgenikku. Alates sõja algusest oli Lääne-Virumaal mingi aja viibinud sõjapõgenikke üle 1442. Antud arvud on võetud kohalikele omavalitsustele saadetud meilidest (Lisa 2). Lääne-Virumaal on 58 792 inimest (Eesti Linnade ja Valdade Liit, 2023), mis tähendab, et sõjapõgenikke oli siin ligikaudu 2,15%.

2.3. Põgenikele esmatarbekaupade kogumine Kadrina näitel

Ametlikult hakati Kadrinas põgenikele esmatarbekaupu koguma alles 11.03.2022, kui Kadrina Vabatahtlik Pääste tegi üleskutsed oma Facebooki lehele. Esimese üleskutsega kaardistati kohalikel olevaid korralikke asju, mida nad oleksid nõus sõjapõgenikele annetama nende majutuskohtadesse ja ka uutesse kodudesse (Lisa 3). Peamiselt otsiti mööblit ja olulist sisustuskaupa. Edaspidi esitati üleskutse riiete, jalatsite ja mänguasjade kogumiseks (Lisa 4).

Olin ise Kadrina kogumispunktis juba 25.02.2022, kui hakati koguma asju, mida saaks Ukrainasse saata läbi Eesti Punase Risti. Üks inimene, kes tõi suure kotiga riideid, kui me neid veel ei kogunud, on mulle eriti meelde jäänud. Ta ütles: “Ma võin need asjad pärast ära viia, kui neid hetkel vaja ei ole. Aga ma jätan selle koti praegu siia, kuna ma aiman, et te varsti kogute asju ka neile, kes sõja eest Eestisse põgenevad”. Peale teist üleskutset hakati kogumispunkti tooma oluliselt rohkem asju kui keegi meist oleks arvanud, mistõttu pidime kiiresti välja mõtlema, kuidas toodud süstematiseerida. See oli õnneks lihtne: laudade peale jäid suured kastid lasteriietega, mis olid sorteeritud suuruste järgi. Nii mõndagi suurust oli nii palju, et vajasime selle jaoks mitut kasti. Laua alla ja ümber olid paigutatud erinevad voodiriided koos tekkide ja patjadega. Laua alla jätkus ruumi ka osadele mänguasjadele ja õueriiete. Ühel pool lauda riiulitel oli hügieenitarvete kaup koos rätikutega ning teisel pool beebikaup koos mänguasjade, raamatute ja kooliasjadega. Ühele riiulile mahtus ka kodusisustus. Seina äärtes olid kastid täiskasvanute riietega, mis olid sorteeritud suuruse, soo ja hooaja järgi. Kuna ruum oli vägagi kitsas, pidime jalanõusid ja mööblit hoiustama päästjate autogaraažis. Selline süsteem töötas väga hästi, kuna põgenike saabudes kogumispunkti oli neile lihtne seletada, kus miski asub ja mida võib võtta. (Lisa 5)

3. Sõjapõgenike elu ja probleemid Lääne-Virumaal läbi abistajate silmade

Selleks, et uurida, kuidas on läinud sõjapõgenikel Lääne-Virumaal, koostasid küsimustiku 14 küsimusega. Lisaks küsisin vastajatelt nende nime, juhuks kui vajan täiendavat informatsiooni ja piirkonda, kus nad peamiselt abistavad. Küsimustikule vastasid inimesed, kellega puutusin ise abistades kokku ning kelle puhul teadsin, et nende vastustest on mulle abi. (Lisa 6)

3.1. Küsitluse üldandmed

Küsimustik jagati välja kaheksale abistajale Lääne-Virumaal ning sellele vastasid kõik kaheksa vabatahtlikku. Enamik vastajatest tegutses mitmes piirkonnas, seega jaotusid abistajad järgnevalt: neli inimest Kadrina vallas, kaks Rakvere vallas ja kaks Tapa vallas ning kolm üldiselt Lääne-Virumaal. Küsimustikule vastajatest oli üks mees ja ülejäänud seitse naist. Kolm vastanut liitus eraisikuna, ülejäänud organisatsioonide kaudu. Eraldi võib märkida, et kolm küsitlusele vastanut on seotud Kadrina Vabatahtliku päästega.

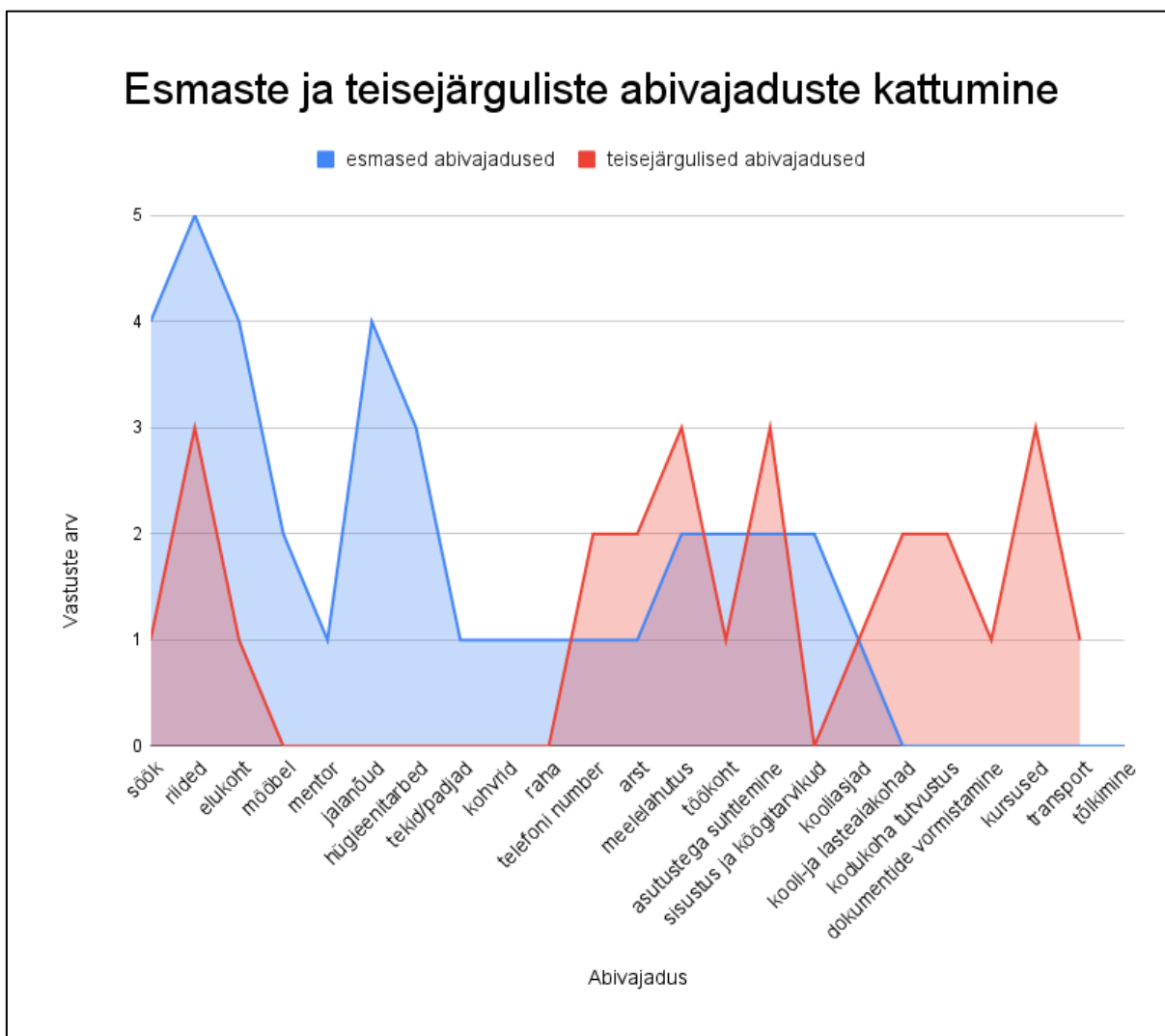
Küsimusele "Mis ajendas Teid liituma sõjapõgenike abistajatega?" vastati, et tegevus hoidis neid töös ja seepärast oli vähem aega uudiste jälgimiseks. Enamik vastanutest liitus abistajatega, kuna pidasid seda enesestmõistetavaks põgenikekriisi olukorras. Kaks vastanut märkisid ära vene keele oskuse, mis tuli kasuks põgenikega suhtlemisel.

3.2. Sõjapõgenike abivajadused

Esimese küsimusena põgenike kohta küsisin abistajatelt "Millised olid põgenike esmased abivajadused?". Vastused olid ette aimatavad, kuna enamik neist vastasid söök, riided ja jalanõud, elukoht ning mööbel, sisustus ja kodutarvikud ning hügieenitarbed (Joonis 1). Esmavajadustena märgiti ka töökohta, vaba aja tegevuse võimalusi ning abi erinevate asutustega suhtlemisel ja dokumentide vormistamisel. Asutustega suhtlemisel abistas neid mentor, keda mainiti ka esmavajaduste all. Veel vajasisid põgenikud raha, Eesti telefoninumbrit, arstivisiite ja suve lõpus ka erinevaid kooliasju.

Abistajatelt sai uuritud ka teisejärguliste abivajaduste kohta. Paljud nendest kattusid esmaste abivajadustega, nagu riided, elukoht, mööbel ja kodusisustus, arstivisiidid, vaba aja veetmise võimalused, töökohad, asutustega suhtlemine ja suve lõpus kooliasjad. Teisejärgulisteks loeti transpordiga harjumist ja transpordisüsteemi tutvustamist. Abivajajad pidasid vajalikuks ka

uue kodu- või elukoha tutvustust. Põgenikud vajasis abi nii kooli- kui ka lasteaiakohtade leidmisel, dokumentide vormistamisel kui ka keelekursuste leidmisel ning eesti keelest arusaamisel.

Joonis 1. Esmaste ja teisejärguliste abivajaduste kattumine

3.3. Sõjapõgenike abistamisel tekkinud probleemid

Küsidis abistajatelt “Mis on Teie jaoks olnud kõige keerukam sõjapõgenike abistamisel? Milliste probleemidega olete kokku puutunud?” vastati väga erinevalt. Vastused võib jagada mitmesse kategooriasse (Joonis 2).

Esiteks probleemid, mis on seotud otseselt inimestega. Esialgu sattus abivajajate hulka inimesi, kes olid petturid või proovisid abistajaid ära kasutada. Samuti oli neid, kelle töö oli aidata, aga kes seda teha ei soovinud. Eraldi toodi välja inimesed, kes alguses lubasid aidata,

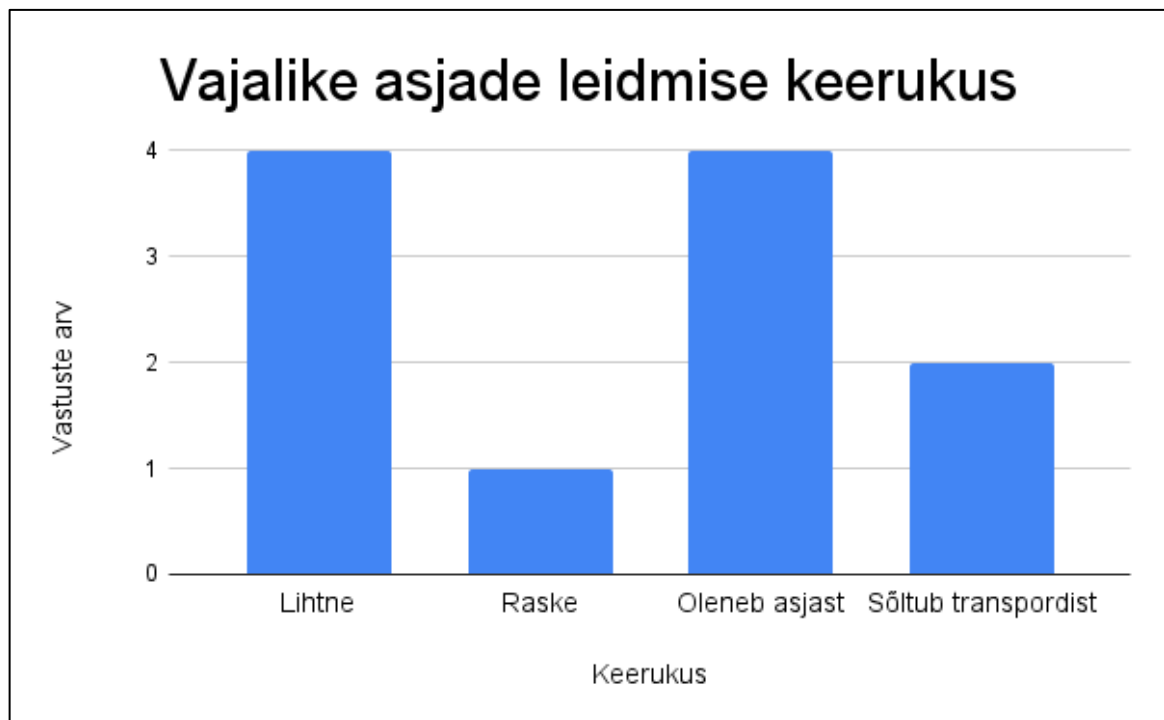
kuid seda siiski ei teinud. Lisaks toodi välja psühholoogilised probleemid nii abistajatel kui ka põgenikel ja ka seda, et abistades sõltuti teistest inimestest või lihtsalt jäi aega väheks.

Teise kategooriasse saab liigitada muud tegurid. Alustades sellest, et segadust oli väga palju ja tihti takerduti bürokraatiasse. Samuti oli raske välja selgitada põgenike abivajadusi. Ette tulid ka kultureelised erinevused ja keelebarjäär. Olukorra tegi raskeks ka see, et osad põgenikud soovisid mingi aja pärast naasta Ukrainasse. Veel toodi põgenike abistamisel raskustena välja neile elamispinna, töökoha ja transpordi leidmine.

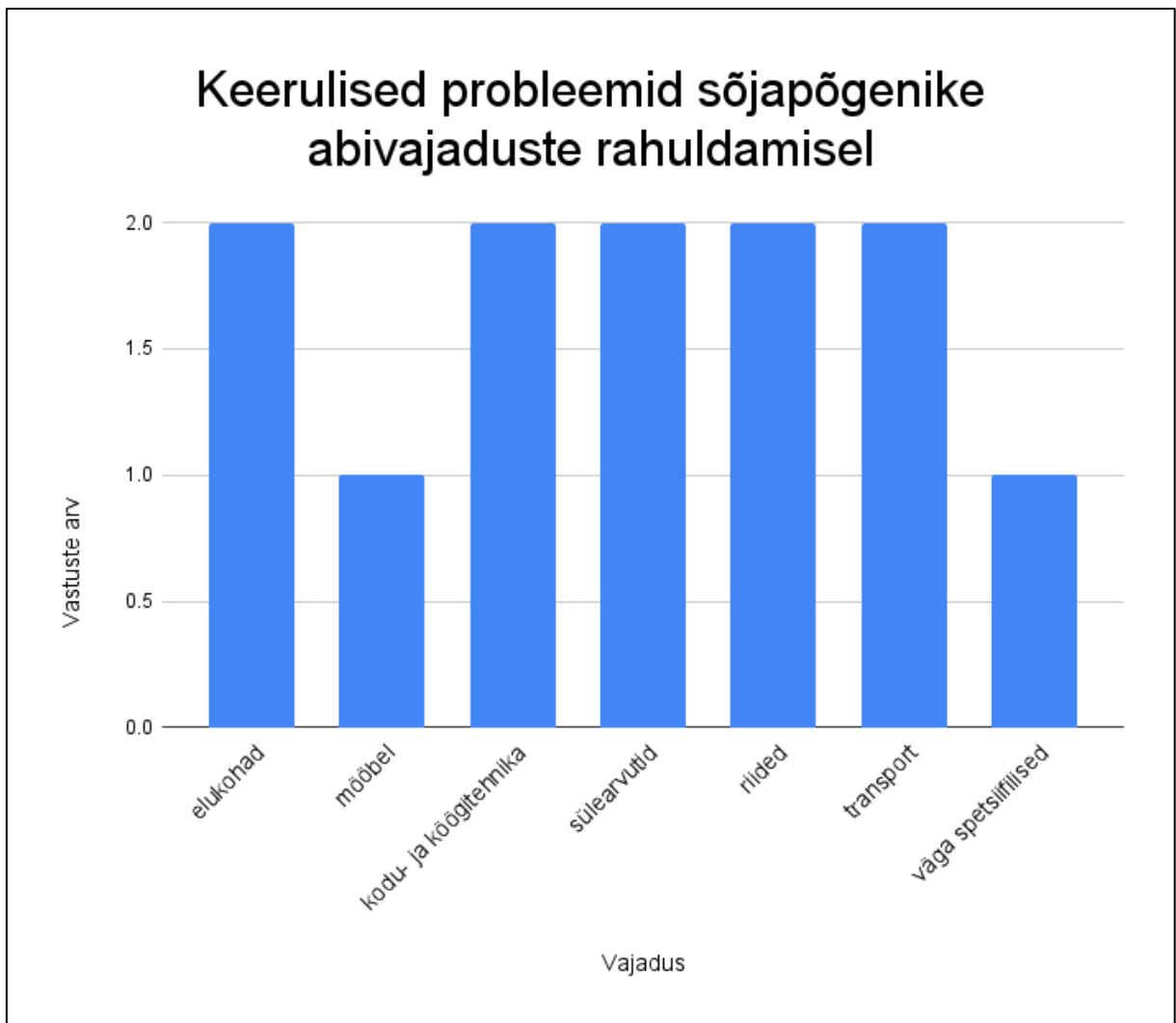
Joonis 2. Sõjapõgenike abistamisel tekkinud probleemid

Küsimusele “Kui lihtne või raske oli leida vajalikke asju?” vastas ainult üks abistaja, et tal oli sellega raskusi. Ülejäänud seitse vastasid, et neil oli see lihtne, kuigi neljal juhul olenes see asjadest, mida otsiti. Kahel juhul toodi veel välja, et asjade leidmine oli lihtne, kuid sõltus transpordist (Joonis 3).

Joonis 3. Vajalike asjade leidmise keerukus

Lisaks küsisin ka, mida oli kõige raskem leida (Joonis 4). Sellele vastati, et elukohti, mis oleksid püsivad ning mille hinna ja kvaliteedi suhe klapiks. Samuti valmistas raskusi mööbli ja kodu- ning köögitehnika leidmine. Eraldi toodi veel välja sülearvutite leidmine, kas siis niisama kasutamiseks või koolitöödeks. Peale nende mainiti ka suurtes kogustes hooajaliste riiete kiiret hankimist, eriti naisteriiete suurte suuruste leidmist. Toodi välja ka transpordiprobleemid. Erinevalt teistest, tõi üks vastaja välja ka keerukuse väga spetsiifiliste asjade, näiteks meditsiiniliste seadmete, leidmisel.

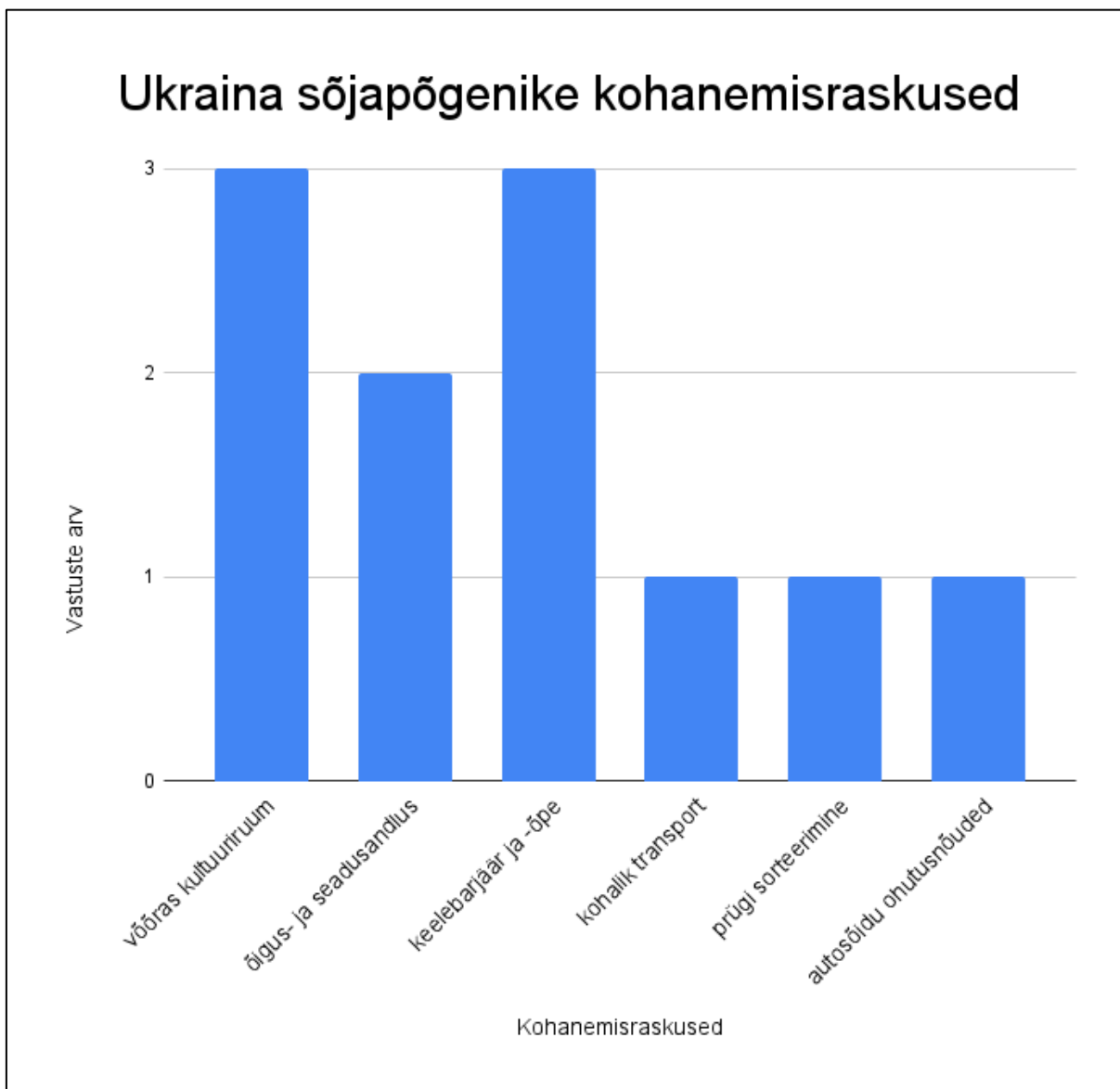
Joonis 4. Keerulised probleemid sõjapõgenike abivajaduste rahuldamisel

Küsidis abistajatelt “Millised ettenägematud probleemid on tekkinud seoses sõjapõgenike abistamisega?” vastas mitu, et osade eesti inimeste kiuslikkus ja soovimatus aidata. Erinevate probleemidena toodi välja veel ka unepuudus ja ruumide puudumine, kus annetusi hoiustada. Põgenikega seotud ettenägematuteks probleemideks loeti teine kultuuriruum ja inimeste Ukraina ja Eesti vahel edasi-tagasi liikumine. Kaks abistajat vastas ka, et pole tekkinud ühtegi ettenägematut probleemi.

3.3.1. Ukraina sõjapõgenike kohanemiskohad

Küsisin ka sõjapõgenike abistajatelt “Millised on olnud kõige suuremad kohanemiskohad sõjapõgenikel?” ja “Milliste probleemidega on tulnud kõige rohkem tegeleda?”. Kõige rohkem vastati, et erinevad probleemid võõra kultuuriruumi ning õigus- ja seadusandlusega. Probleemseks kohaks on olnud ka keelebarjäär ning -õpe. Erinevatel puhkudel oli

kohanemisraskuseks ka kohalik transport ja prügi sorteerimine, samuti autosõidu ohutusnõuded (Joonis 5).

Joonis 5. Kohanemisraskused

Vastustest tuli ka välja, et probleemid, millega kõige rohkem oli vaja tegeleda, olid psühholoogilised. Vastati, et probleeme on teismelistel, kuna nad näevad ja saavad aru rohkem kui lapsed, ja ka naistel, kes kaotavad sõjas oma isa või mehe. Olulised probleemid, mis nõudsid tähelepanu, olid veel orienteerumine uues elukohas, kohalike omaksvõtt, ühiselamutes elamine, erinevad lepingud ja ka kooli- ning lasteaiakohtade leidmine.

Ennetades viimast probleemi, küsisin abistajatelt “Milliseid raskusi on tekkinud põgenikele kooli-, töö- ja lasteaiakohtade leidmisega?”. Vastati, et on vähe kohti nii lasteaeajades kui ka

koolides ja töökohtades. Üheks suureks raskuseks nimetati ka keelebarjääri, eriti töökohtade leidmisel. Töökohtade puhul mainiti ära ka töölisi valivad tööandjad ning töökohtade lubamine põgenikule ja hiljem sellest keeldumine. Paljudel juhtudel nõudis tööandja juba olemasolevat kindlat elukohta. Seevastu üürileandja nõudis töökohta, mistõttu pidid paljud põgenikud ära ütleva osadest elu- ja töökohtadest. Üks abistajatest ütles ka, et töö-, kooli- ja lasteaiakohtade leidmine pole tema organisatsiooni lahendada.

Veel küsisin abistajatelt “Millised probleemid on sõjapõgenikel tekkinud sellest, et puudub töökoht või sissetulek?”. Sellele vastati, et põgenikud vajavad abi pikema aja jooksul ja osad võivad jääda sellest sõltuma. Lisati, et nad ei saa iseseisvalt hakkama, mis põhjustab muresid kõigile ning neil võivad tekkida erinevad makseraskused ja võlad. Kõik see põhjustas abistajatele lisastressi. Kolm abistajat vastas ka, et nemad isiklikult ei ole kokku puutunud töö või sissetuleku puudumise probleemidega.

3.4. Muutused abistamises

Uurides sõjapõgenike abistajatelt, kuidas nende abistamiskoormus on muutunud sõja algusest kuni augusti lõpuni, vastas kuus abistajat, et enamasti on see vähenenud. Seda seetõttu, et valdav osa põgenikke saab iseseisvalt hakkama või neid ülesandeid, mida abistajad täitsid, pole enam nii suurel hulgal vaja täita. Üks abistaja vastas, et koormus on jäänud samaks. Ühel juhul vastati, et koormus on hoopis tõusnud tänu spetsiifilistele ülesannetele.

Küsites “Kuidas muutus abivajaduste sisu ajavahemikul 24.02.22 - 31.08.22?” vastati osadel juhtudel, et on muutunud suhteliselt palju. Kui alguses tegutseti rohkem Ukraina sõdurite abistamisega läbi Punase Risti, siis vahepeal oli esmatähtis aidata neid sõjapõgenikke, kes Eestisse saabusid. Hiljem abistati jällegi Ukraina sõdureid, toimetades neile talveks vajalikku varustust ja humanitaarabi. Veel mainiti, et muutus palju, kuna hiljem oli põgenikele vaja seletada rohkem seaduseid, aidata tõlke- ja tugiteenustega, kui ka püsiva elu- ja töökoha ning meelelahutuse leidmisega.

Veel vastati, et olukord ei muutunud eriliselt, kui siis ainult natuke lihtsamaks või sihtgrupp laiemaks. Seda seetõttu, et paljudel põgenikel oli Eestis juba mõni tuttav, kes sai kogemustega kaasa aidata. Siiski vajati palju riide- ja toiduabi, lisaks muudele esmastele abivajadustele. Muutus ka see, et peale raskemat perioodi soovisid osad sõjapõgenikud minna tagasi kodumaale Ukrainasse.

3.5. Tagasiside küsimustikule

Viimase kohustusliku küsimusena küsisin: “Milline on olnud kõige suurem edulugu, mida Te olete abistades kogunud?”. Selle küsimuse vastused olid väga positiivsed. Mitmel korral vastati, et rõõmu pakkus hea koostöö või asjade sujumine, samuti ka eesti inimeste heatahtlikkus. Veel loeti edulugudeks seda, kui põgenik sai endale “jalad alla” ja temast endast sai abistaja. Lisaks toodi välja ka põgenikele meeldiva või erialase töö leidmist, eesti keele õpetamist ja abivajaja siirast tänulikkust.

Küsimustiku lõppu jätsin abistajatele vaba tekstiga vastamise võimaluse, kuhu nad said soovi korral veel midagi lisada või mõtteid jagada. Jagati, et soovitakse sõja lõppu ja, et kõik inimesed saaksid elada oma kodus, pere ja sõprade keskel. Üks vastaja mainis, et abistamise tegi oluliselt lihtsamaks vene keele oskus, mille pärast teda algselt abistama paluti. Veel sooviti, et kõik teeksid omavahel koostööd ja, et vabatahtlikud, kes teevad seda tööd suures mahus, saaksid rohkem toetust ja tunnustust erinevatel tasanditel. Lisati, et abivajadus pole kahanenud, kuid on vähenenud abistajate hulk. Üks vastaja täiendas eelnevat vastust ja lisas, et kuigi algselt tegutses ta eraisikuliselt, siis hiljem sai tööalaselt hakata ajutise kaitse taotlejatele eesti keelt õpetama.

Kokkuvõte

Uurimus „Ukraina sõjapõgenike abivajaduste muutumine 24.02.22 - 31.08.11“ oli mulle esmakordne uurimistöo koostamise kogemus. Antud töö õpetas küsimustiku koostamist, vastuste analüüsimist ja nendest järelduste tegemist. Samuti õppisin aja planeerimist ning küsimuste vormistamist nii küsimustiku kui ka intervjuu jaoks. Oluliseks õppetunniks oli ka kohalike omaavalitsustega läbi meili suhtlemine.

Uurimistöo eesmärk, milleks oli uurida, kas teised sõjapõgenike abistajad puutusid kokku sarnaste probleemidega millega mina, või on mured kõigil abistajatel erinevad, sai täidetud. Tööd teostades selgus, et abivajadused olid sarnased enamikel abistajatel, kes küsimustikule vastasid.

Töö alguses püstitasin 3 hüpoteesi.

Esimene hüpotees, et abi andmise koormus oli kõige suurem sõja alguses, osutus tõeseks. Enamus vastajatest väitsid, et abistamiskoormus on langenud. Selle põhjuseks loeti seda, et abivajajad hakkasid saama peale mingit perioodi iseseisvalt hakkama ja ei vajanud enam abi või vajasid seda vähem.

Teine hüpotees, et asju, mida abivajajatele jagada, oli lihtne leida, osutus tõeseks. Ainult ühel abistajal oli raskusi asjade leidmisega. Teised abistajad tõid välja, et enamasti võis see küll lihtne olla, kuid see sõltus asjadest, mida parasjagu otsiti. Veel toodi välja, et asju oli lihtne leida, kuid nende jaoks puudus transport.

Kolmas hüpotees, et enamik abistajaid abistab läbi organisatsiooni, osutus tõeseks. Vabatahtlikke abistajaid oli vastanutest ainult kolm, teised abistasid organisatsiooni kaudu.

Lähtudes sellest uurimistööst saaks edaspidi uurida Ukraina sõjapõgenike abivajaduste muutumist üle riigi, mitte ainult Lääne-Virumaal. Samuti saaks uurida, kas abivajadused muutusid vastavalt piirkondadele või jäid samaks üle Eesti. Tööd saaks laiendada ka rahvusvaheliseks, et tutvuda, milliste probleemidega puutusid kokku abistajad välisriikides. Veel saaks uurida muutusi pikema perioodi vältel ja ka läbi abivajajate kogemuse.

Kasutatud allikad

- BBC. (17. 03 2014. a.). *Crimean parliament formally applies to join Russia*. BBC. Allikas: <https://www.bbc.com/news/world-europe-26609667>
- BBC. (25. 02 2015. a.). *Ukraine crisis: Leaders agree peace roadmap*. BBC. Allikas: <https://www.bbc.com/news/world-europe-31435812>
- Biharprabha News. (15. 04 2014. a.). *Ukraine Parliament declares Crimea temporarily occupied territory*. Biharprabha News. Allikas: <https://news.biharprabha.com/2014/04/ukraine-parliament-declares-crimea-temporarily-occupied-territory/>
- Censor. (25. 02 2015. a.). *Pro-Russian forces blocked the Verkhovna Rada of Crimea*. Censor. Allikas: https://censor.net/ru/photo_news/272784/prorossiyiskie_sily_zablokirovali_vr_kryma_trebuyut_referenduma_o_nezavisimosti_parlament_sobiraetsya
- Eesti Linnade ja Valdade Liit. (25. 04 2023. a.). Elanike arv. Allikas: Eesti Linnade ja Valdade Liit: <https://www.elvl.ee/elanike-arv>
- Geers, K. (2015). *Prominent Cyber Incidents*. rmt: K. Geers, *Cyber War in Perspective: Russian Aggression against Ukraine* (lk 11). NATO CCD COE Publications. Allikas: https://ccdcoe.org/uploads/2018/10/CyberWarinPerspective_full_book.pdf
- Kriis.ee. (28. 09 2022. a.). Info Ukraina sõjapõgenikele. Allikas: Kriis.ee: <https://www.kriis.ee/julgeolekuolukord-euroopas/info-ukraina-sojapogenikele>
- Ljunggren, D., & Reese, C. (24. 02 2022. a.). *Ukrainian president signs decree on general mobilisation of population*. Reuters. Allikas: <https://www.reuters.com/world/europe/ukrainian-president-signs-decree-general-mobilisation-population-interfax-2022-02-24/>
- UN Press. (20. 02 2019. a.). *Speakers Urge Peaceful Settlement to Conflict in Ukraine, Underline Support for Sovereignty, Territorial Integrity of Crimea, Donbas Region* / UN Press. UN Press. Allikas: <https://press.un.org/en/2019/ga12122.doc.htm>
- Walker, S. (14. 08 2014. a.). *Russian military vehicles enter Ukraine as aid convoy stops short of border*. The Guardian. Allikas:

<https://amp.theguardian.com/world/2014/aug/14/russian-military-vehicles-enter-ukraine-aid-convoy-stops-short-border>

Verkhovna Rada of Ukraine. (15. 09 2015. a.). *THE LAW OF UKRAINE: On amendments to some laws of Ukraine regarding the determination of the date of the beginning of temporary occupation*. Kasutamise kuupäev: 03. 04 2023. a., allikas Verkhovna Rada of Ukraine : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685-19#Text>

Lisad

LISA 1. Intervjuu Ida Päästkeskuse Ennetusbüroo juhataja Jaak Kirsipuuga

Kuidas Sa sattusid sinna jaotuspunkti, kus Sa olid ja mis oli selle õige nimi?

See oli sõjapõgenike vastuvõtukeskus, mille avas Rakvere linn. Põgenike vastuvõtmine oli üldjuhul Sotsiaalkindlustusameti vastutusallas. Eeldati, et sõjapõgenikud ei soovi minna väljaspoole suurlinnu. Olukord oli aga teistsugune, kuna põgenikke saabus ettearvatust rohkem ja seepärast tuli neid suunata üle kogu Eesti. Rakvere linnavalitsus palus abi Ida Päästkeskusest põgenike vastuvõtukeskuse loomiseks. Mina ja Jaak Janno, hakkasime vastuvõtukeskuse juhtideks.

Palun kirjelda ukrainlaste Eestisse tulemise protsessi, erinevaid toiminguid põgenikega.

Kui sõjapõgenik saabus üksikisikuliselt, siis juhatati ta kõigepealt Rakvere Spordikeskusesse, kus talle tehti Covid test. Seejärel kontrolliti dokumente ja isiku vastavust esitatud dokumentidele. Pärast seda kanti põgenik registrisse ja otsiti talle ajutine majutuskoht. Majutuskohtadeks olid Toila Spa, Vihula Spa jne. Püüti arvestada sellega, et perekonnad ja lähedased jääksid kokku. Kuna meil oli otsekontakt piirivalvuritega, siis teadsime saabuvat põgenike arvu. Suuremal hulgal põgenike saabumisel kutsusime appi vabatahtlikke, et tõsta vastuvõtukeskuse võimekust ja kiirendada toiminguid. Edaspidi viidi vastuvõtukeskus aadressile Rohuaia 12, kuna Spordikeskuses jätkusid treeningud.

Intervjuu toimus Jaak Kirsipuu kodus 10.04.23.

LISA 2. E-kiri Lääne-Virumaa kohalikele omavalitsustele

Tere!

Minu nimi on Sille Nagel ja ma õpin Kadrina Keskkooli 11.klassis. Kirjutan uurimistööd teemal “Ukraina sõjapõgenike abivajaduste muutumine 24.02.22-31.08.22”. Uurimistöös keskendun peamiselt ukrainlaste abivajadustele, selle muutumisele ja sellega kaasnevatele probleemidele läbi abistajate silmade.

Olen huvitatud Teie valda/linna saabunud ukrainlasest sõjapõgenike arvust 31.08.22 seisuga ja kui palju neid üldse kokku on olnud 24.02.22 - 31.08.22.

Vastust ootama jäädes

Sille Nagel

nagel.sille@gmail.com

11.03.22

KAARDISTATAVAD ESEMED

-ÜHEINIMESEVOODI

- NARIVOODI

- LASTE VOODI/LASTE

NARI/VÕREVOODI

- MADRATS

- ÖÖKAPP VÕI VÄIKSEM

KAPP/KUMMUT

- VAIP/KALTSUVAIP

- PIKAD KARDINAD/KÜLGKARDINAD

- VANKER

-SÖÖTMISTOOL

-PISSIPOTT

- LISAASTE/KÕRGENDUS

- KÜLMKAPP

- TELEVIISOR

- RAADIO

- VEEKEEDUKANN

- RÖSTER

- JUUKSEFÖÖN

- ÖÖLAMP/LAUALAMP

- SUURTE

RATASTEGA

KÄRU

**JUHUL KUI SUL ON LOETLETUD ESEMEID ÄRA ANDA,
PALUN VÕTA ÜHENDUST:**

TIINA NIRGI TEL. 322 5616, E-POST

TIINA.NIRGI@KADRINA.EE

RAIDO NAGEL TEL. 56566197, E-POST

RAIDO.NAGEL@KADRINA.EE

11.03.22

KOGUME

KASUTATUD KEVADRIIDED JA -JALATSID

VÄIKSEMATELE LASTELE:

- ILMASTIKUKINDLAD KOMBED, PÜKSID, JOPED
- MÜTSID, SALLID, KRAED, KINDAD, SÖRMIKUD
- SAAPAD, KUMMIKUD, SPORDIJALATSID/VABAAJA JALATSID

SUUREMATELE LASTELE JA

TÄISKASVANUTELE:

- ILMASTIKUKINDLAD JOPED/MANTLID
- VÄHEKANTUD SPORDIJALATSID/VABAAJA JALATSID

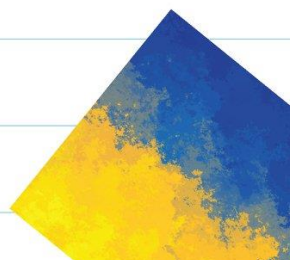
OOTAME KA SOOJE JA MUGAVAD IGAPÄEVARIIDEID: PUSAD, KAMPSUNID, DRESSID, RETUUSID, T-SÄRGID JA BEEBIRIIDEID.

KASUTATUD MÄNGUASJAD:

- LEGO KLOTSID VÕI LEGO KLOTSIDEGA VÄGA HÄSTI SOBITUVAD KLOTSID;
- NUKUNÕUD, POEMÄNGU TARVIKUD, ARSTIKOMPLEKTID;
- BEEBINUKUD KOOS RIIETEGA;
- NUKUVANKER, KÄRU;
- TUGEVAST PLASTMASSIST MÄNGUSÕIDUKID VÄIKELASTELE;
- VÄIKESED METALLIST MÄNGUSÕIDUKID/MUDELAUTOD SUUREMATELE LASTELE;
- PILDIRAAMATUD;
- PUSLED (KÕIK DETAILID PEAKSID OLEMAS OLEMA);
- VÄRVIRAAMATUD;
- KLASSIKALISED LAUAMÄNGUD NAGU KABE, TSIRKUS, DOOMINO JNE

PALUME TUUA AINULT PUHTAID, TERVEID JA LOETLETUD ASJU!

**RIIETE JA MÄNGUASJADE
ANNETAMISEKS HELISTA
ANNELI NAGELILE, TEL.
56229718**

LISA 5. Fotod

Foto 1. Tuba Neeruti Seltsi ruumides, kus asju hoiti. (Sille Nagel erakogu)

Foto 2. Garaaž, kus hoiti jalanõusid ja mööblit. (Sille Nagel erakogu)

LISA 6. Küsimustik

Tere!

Minu nimi on Sille Nagel ja ma õpin Kadrina Keskkooli 11.klassis. Kirjutan uurimistööd teemal **“Ukraina sõjapõgenike abivajaduste muutumine 24.02.22 - 31.08.22”**.

Keskendun oma uurimistöös lisaks abivajaduste muutumisele ka põgenikega kaasnevatele probleemidele läbi erinevate abistajate silmade. Vajan Teie abi oma uurimistöö koostamisel ja palun Teil täita alljärgnev küsimustik. Palun küsimustele vastata võimalikult põhjalikult.

Aitäh!

Link küsimustikule:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdzWLFU3iZrnPrrOlpr9vYcqfNRyBuVpZTQDgYzukns-3nzXg/viewform>

Nimi

Piirkond, kus Te peamiselt tegutsete (vald/linn/maakond)

1. Mis ajendas Teid liituma sõjapõgenike abistajatega?
2. Kas kuulute mingisugusesse organisatsiooni (millisesse) või abistate eraisikuna?
3. Mis on Teie jaoks olnud kõige keerukam sõjapõgenike abistamisel? Milliste probleemidega olete kokku puutunud?
4. Kuidas on muutunud Teie abistamiskoormus sõja algusest kuni käesoleva ajani?
5. Millised olid põgenike esmased abivajadused?
6. Kui esmased vajadused olid täidetud, milliseid probleeme tuli seejärel lahendada?
7. Kuidas muutus abivajaduste sisu ajavahemikul 24.02.22- 31.08.22?
8. Kui lihtne või raske oli leida vajalikke asju? Mida oli kõige raskem leida?
9. Millised on olnud kõige suuremad kohanemisraskused sõjapõgenikel? Milliste probleemidega on tulnud kõige rohkem tegeleda?
10. Milliseid raskusi on tekkinud põgenikele töö-, kooli- ja lasteaia kohtade leidmisega?
11. Millised ettenägematud probleemid on tekkinud seoses sõjapõgenike abistamisega?
12. Millised probleemid on sõjapõgenikel tekkinud sellest, et puudub töökoht või sissetulek?
13. Milline on olnud kõige suurem edulugu, mida Te olete abistades kogunud?
14. Kas te soovite midagi lisada?